

2020-ci il sentyabrın 27-de Ermenistan silahlı qüvvələrinin cəbhəboyu geniş miqyaslı təxribat töretməsinə cavab olaraq Azərbaycan Ordusunun başladığı eks-hükum əməliyyatının ele ilk günündə düşmənin illərdir möhkəmləndirdiyi ve "keçilməz" adlandırdığı ön müdafiə xətti yarıldı, Cəbrayıl və Füzuli rayonlarının 6 kəndi, Ağdərə və Murovdəğ istiqamətlərində yüksəkliklər işğaldan azad edildi. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə "Dəmir yumruq" əməliyyatını uğurla davam etdirən Azərbaycan Ordusu oktyabrın 3-də şimal cəbhəsində mühüm strateji əhəmiyyətə malik Madagiz və Talyış kəndləri ni işğaldan azad etdi. Bu xoş mündəni "Twitter" hesabından xalqımıza çatdırın dövlətimizin başçısı Madagiz qəsəbəsinin tarixi adını da bərpa edərək onu Suqovuşan adlandırdı. Beləliklə, 1990-ci illərin əvvəllərində Ermenistan silahlı birləşmələri tərəfindən işğal edilən Suqovuşan qəsəbəsi və Talyış kəndi Vətən müharibəsinin yeddinci günündə azadlığına qovuşdu.

Qısa arayış: Suqovuşan kəndi 1923-cü ildə Ağdərə rayonunun inzibati ərazisine daxil edilib. 1943-

Hərb tariximizin Suqovuşan və Talyış zəfəri

Tərtər rayonunun Suqovuşan qəsəbəsinin və Talyış kəndinin işğaldan azad edilməsindən dörd il ötür

vuşan-Talyış avtomobil yolu qısa vaxtda ikinci texniki dərəcəyə uyğun yenidən quruldu. Suqovuşana 110/35/6 kV-luq Tərtər yarımsəsiyasiından 35 kV-luq yeni elektrik veriliş xətti çəkildi, qəsəbəsinin daxili şəbəkəsində 0,4 kV hava xətleri bərpa edildi. Qəsəbə elektrik enerjisi ilə təmin olundu. Gücü 4,8 meqavat olan "Suqovuşan-1" və gücü 3 meqavat olan "Suqovuşan-2" stansiyalarında təmir-bərpa işləri aparıldı. Tərtər və ətraf rayonların suvarma suyu ilə təmin olunmasında mühüm əhəmiyyətə malik Suqovuşan su anbarının təmirinə, Suqovuşan qəsəbəsində və Talyış kəndində məskunlaşma olan ob-

suyun verilməsi, burada geləcəkdə əkinlərin davamlı aparılmasına, su qırılığının aradan qaldırılmasına, kənd təsərrüfatında yüksək mehsuldarlığın eldə edilməsinə təminat yaradıb. Suqovuşan su anbarı susuz qalan torpaqlara yeni həyat verib.

Xatırladaq ki, 1976-cı ildə istismara verilən Suqovuşan su anbarı Tərtərçay və Turaqacay çaylarından daxil olan suların hesabına formalasır. Ümumi həcmi 5,86 milyon kubmetr olan su anbarından Tərtər, Ağdərə, Goranboy, Yevlax, Bərdə, Ağdam və Ağcabədi rayonlarının ümumilikdə 96 min 217 hektar torpaq sahələrinin suvarma suyu ilə təmin edilməsi nəzərdə tutulub. Suqovuşan su anbarından Tərtərçaya suyun buraxılması nəticəsində Tərtər, Goranboy, Bərdə və Yevlax rayonlarına suyun verilməsi təmin olunub. Bu isə o deməkdir ki, ermənilərin ekoloji terroru səbəbindən 30 ilə yaxındır ki, susuz qalan torpaqlara yeni həyat gelib.

Məlumdu ki, Suqovuşan qəsəbəsi və Talyış kəndi turizm potensialı ilə seçilən ərazilərdəndir. Saf dağ iqlimi, gözəl təbiət mənzərələri, Tərtərçayın kənarında yerleşməsi, tarixi abidələri, su anbarı ərazidə turizmin inkişafı üçün çox əlverişlidir. Artıq Suqovuşanda turizmin inkişafı üçün hazırlanan konsepsiaya uyğun olaraq işlər başlanılıb. Ərazinin təbii-coğrafi şərait, eləcə də infrastrukturun, Tərtərəndən və Naftalanın qəsəbəyə gedən avtomobil yollarının yenidən qurulması Suqovuşanın turizm imkanlarını dərəcədə artırır. Naftalan-Talyış-Suqovuşan istiqamətində mövcud yol infrastrukturunun istismara verilməsi regionun turizminin inkişafında mühüm hesab edilir. Söyügedən yol infrastrukturunun Naftalan turistlərinin Suqovuşana sefərinin optimallaşdırılması ilə yanaşı, Gəncə şəhərindən qısa müddət ərzində turist səfərlərinin teşkilini mümkün edir. Yeni yolu istismara verilmesi Suqovuşanla yanaşı, ona yaxın olan ərazilərin inkişafına təkan verəcək, ərazinin "əlçatan turizm destinasiyasına" çevrilməsinə imkanları artıracaqdır. Belə ki, Qərb istiqamətindən səfər edən yerli və xarici turistlər üçün

Naftalan-Suqovuşan yolu və Bakı istiqamətindən hərəkət edən turistlər üçün Bakı-Tərtər-Suqovuşan yolu elçatanlığın təmin edilməsi üçün mühüm rol oynayır. Əminliklə - de -

mək olar ki, Suqovuşan qəsəbəsi tezliklə Azərbaycanın əsas turizm zonalarından birinə çevriləcək.

Sevinc Azadı

cü ildə isə şəhər tipli qəsəbə statusu alıb. 1992-ci ildə Ağdərə rayonu ləğv edildiyindən onun ərazisi Ağdam, Tərtər və Kəlbəcər rayonları arasında bölündüb və Suqovuşan Tərtər rayonuna birləşdirilib. Qəsəbə 1992-ci ildə Azərbaycan Ordusu tərəfindən azad edilən də, 1994-cü ildə Ermenistan silahlı birləşmələri tərəfindən yenidən işğal edilmişdi. Suqovuşan və Talyış Azərbaycan Ordusu üçün çox strateji əhəmiyyətə malik ərazilərdər. Suqovuşanın azad edilməsi ilə mühüm əhəmiyyətə malik təminat yolları Azərbaycanın nəzarətinə keçdi. Bu döyüşlərdə Ermenistan ordusu xeyli canlı qüvvə və texnika itirdi. Suqovuşan və Talyışdakı yüksəkliklər strateji baxımdan çox əhəmiyyətli olduğundan bu yaşayış məntəqələrinin azad edilməsi Azərbaycan Ordusuna ətrafdakı əraziləri nezaretdə saxlamaq imkanı verdi. Prezident İlham Əliyev 2021-ci il oktyabrın 3-de Suqovuşana səfəri zamanı dörd il əvvəl bu ərazilərde aparılan hərbi əməliyyatlardan danışarken deymışdır: "Talyış kəndi və Suqovuşan qəsəbəsi bir gündə - keçən il oktyabrın 3-de işğaldan azad edilmişdir. Burada çox güclü istehkamlar qurulmuşdu, bir neçə müdafiə xətti təşkil edilmişdi. Bütün strateji yüksəkliklərdə, qəsəbəyə gedən yüksəkliklərdə düşmən yerleşmişdi. Azərbaycan Ordusu böyük qəhrəmanlıq və fədakarlıq göstərərək şiddetli

döyüşlər nəticəsində Talyışi və Suqovuşanı işğaldan azad etdi. Müharibənin ilk günündə əldə edilmiş qələbələrdən sonra növbəti yaşayış məntəqələrinin azad edilməsi, əlbəttə ki, ordumuza, xalqımıza əlavə güc, mənəvi güc verdi və müharibənin yeddinci günündə səkkiz kəndin azad edilməsi, o cümlədən keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin ərazisində yerləşmiş bu kəndlərin azad edilməsi bize böyük mənəvi üstünlük verirdi".

Vətən müharibəsində qazanılmış Zəfərdən dərhal sonra həmin ərazilərin bərpasına başlanılıb. Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun digər güşələri kimi, Suqovuşan qəsəbəsinə və Talyış kəndinə də həyat ye-

nidən qaydır. Yaşayış məntəqələri işğaldan azad edildikdən sonra burada quruculuq, təmir-bərpa işləri-ne start verildi. İlk olaraq ərazinin mina və partlamamış sursatlardan təmizlənməsinə başlanıldı. Uzunluğu 28,8 kilometr olan Tərtər-Çaylı-

Suqo -

yeqtərin su təchizatı məqsədilə təxirəsalınmaz tədbirlər həyata keçirilməsinə, Talyış-Tapqaraqoyunu-Qaşaltı sanatoriyası (Naftalan şəhəri) yeni avtomobil yolu təkintisine başlanıldı. 28 il ərzində Suqovuşan su anbarı işğal altında olduğundan torpaq sahələrinin su təminatında ciddi çətinliklər yaranmışdı. Bundan başqa suyun buraxılmaması Tərtərçayda keskin ekoloji problemlər də yaratılmışdı. Suqovuşanın işğaldan azad olunması ərazidə ekoloji tərəzələrin bərpa edilməsi ilə yanaşı, uzun illərdən bəri su təminatı çətin olan bu ərazilərə

